

STRATEJİ ONLINE EĞİTİM

2024-2025 EĞİTİM - ÖĞRETİM YILI 10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ 2. DÖNEM 2. YAZILISI

A.2.2.- Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

Edebiyat tarihi, tarihin bir koludur. Bir milletin edebî mahsullerini yahut başka bir tarifile duygu ve düşünce mahsullerini, tarih çerçevesi içinde mütalaa eder. Her edebî eser ve şair, bir milletin ve bir tarih devrinin etkisinde olduğu için edebiyat tarihini de tarih, umumi gidişi içinde görmek lazımdır. Bir ağacın yemiş verme şartlarını incelerken nasıl onun toprağını da göz önünde bulundurmak lazımsa edebî mahsullerin nasıl meydana geldiğini anlamak için de o devrin tarihini bilmek icap eder. O hâlde Türk edebiyatı tarihi demek, Türklerin en eski çağlardan günümüze kadar meydana getirdikleri duygu ve düşünce mahsullerinin asır asır, o asrın tarihi içinde mütalaası demektir. Tabiidir ki edebiyat tarihini iyi anlamak için bütün medeniyet unsurlarının da tarihini önceden bilmek şarttır. Böyle olmazsa edebî eserlerin doğuşundaki sebep ve neticeler iyi anlaşılamaz.

1. Bu metinden hareketle edebiyat - tarih ilişkisini örnekler vererek açıklayınız.

A.2.5.- Metnin olay örgüsünü belirler.

A.2.6.- Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

A.2.7.- Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

(...)

Hayrullah Efendi her akşamki gibi bayırına tek başına tırmanmağa başladı. Akli İnebolu'ya gönderdiği kereste kayıklarıyla motorunda idi. Bu fırtınanın kendisine zararlı olabileceğini düşünerek endişe ediyordu, canı sıkılmış bir hâlde, etrafından habersiz, başı muşambasının kukuletasına gömülü, elindeki elektrik fenerini yoluna aksettire ettire, ağır ağır çıkıyordu. Tam fıstığın altına, dik ve dolambaç yere gelmişti, birden gırtlığına bir elin yapıştığı ve alnına soğuk bir demirin dayandığını duydu, gerilemek istedi, yapamadı, ilerleyeyim dedi kımıldayamadı.

(...)

2. Yukarıdaki metinde yer alan yapı unsurlarını belirleyiniz.

Şahıs Kadrosu:

Mekân:

Zaman:

Olay Örgüsü:

A.4.15.- Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

3. Aşağıdaki cümlelerde yer alan virgüllerin kullanım amaçlarını tespit ediniz.

a) Türklerde tek Gök Tanrı inancı vardır ve diğer dinlerin etkilerine rağmen Türkler daima yaşam şekillerine en uygun dini seçmesini bilmişler, gelişme döneminde de İslamiyet’te karar kılmışlardır.

b) Batılılar, dinlerini hayat tarzlarına adapte etmiş ve edebiyat eserlerinde kendi inanç sistemlerini ortaya koymuşlardır.

A.1.4.- Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.

4. Gazeller işlenen konulara göre şöyle sınıflandırılır:

Âşıkane gazel: Aşk, sevgiyi konu edinen gazellerdir. Lirik bir anlatımı vardır. Fuzulî bu tür gazeller yazmıştır.

Rindane gazel: Dünyaya ve hayata aldırış etmemeyi, yaşamaktan zevk almayı konu edinen gazellerdir. Bâkî bu tür gazeller yazmıştır.

Şûhâne gazel: Aşkın zevklerini şuh bir tavırla konu edinen gazellerdir. Nedim bu tür gazeller yazmıştır.

Hikemî gazel: Düşünceye dayalı konuları ele alan gazellerdir. Nâbî bu tür gazeller yazmıştır.

Bu bilgiden hareketle aşağıdaki şiirlerin hangi tür gazele ait olduğunu belirtiniz.

a) Eşcâr-ı bâğ hırka-i tecrîde girdiler	b) Meyletme ol yâre ki ağyâr ile değmiş
Bâd-ı hazân çemende el aldı çenârdan	Efsürde olan gülde letâfet bulunur mu
(Bahçenin ağaçları (bir derviş gibi)	(O Sevgiliye meyletme, başkasının eli değmiş,
soyutlanmışlık hırkasına büründüler.	Solan gülde hiç güzellik bulunur mu?)
Sonbahar rüzgârı, kırlarda çınardan el aldı.)	

A.4.15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

B.8.- Farklı cümle yapılarını ve türlerini kullanır.

5. Divan şiirinde XVI. yüzyılda görülen Türkiibasit akımı Türkçede sadeleşmeyi ileri sürmesi açısından önemlidir.

Bu cümlelerin; anlamına, yapısına, yüklemine yerine ve yüklemine türüne göre çeşidini aşağıdaki ilgili boşluklara yazınız. (20 puan)

Anlamına Göre:

Yüklemine Yerine Göre:

Yüklemine Türüne Göre:

Yapısına Göre:

A.4.15.- Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

6.Aşağıda verilen cümlelerdeki yazım yanlışlarını düzelterek yanlarına yazınız.

- a) Anonim halk edebiyatının yaygın türlerinden olan mâni, Türk'ler tarafından ilgi gören bir nazım biçimidir.
- b) Yazma aşamalarında arkadaşlarınızla fikir alış verişi yapınız, öğretmeninizden yardım isteyiniz.
- c) Sanıyorumki ressamalarda yonutçularda çalışmanın sonuna doğru buluyorlar yapacakları şeyleri.

A.4.3.- Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.

A.4.13.- Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

Buradan kalkıp yine uygun vakitle şimşek gibi şakiyip sanki gemi başından ateşler çıktı. Tannı'nın ihsanı ile tamam beşinci saatte deniz kıyısına varıp demir attık.

Kostantin Tekfur'un kızı [221b] Mudına yapısıdır. Mudına'dan bozma olarak Mudanya derler. Tannı'ya hamd olsun esenlikle bu şehre girdik. İlk defa gurbet ellerde cuma namazı kılmak bu şehirde nasip oldu. Temiz toprağına yüzümüzü sürüp yüz bin dua ve yakanış ile Cenâb-ı Allah'a hamd ü senâ edip şehri seyretmeye başladık.

Deniz kıyısında, Bursa'nın bakımlı ve gelişmiş bir iskelesidir. Gelen giden gemiler için güvenli ve sağlam doğal bir limandır. Zira bu Mudanya, İstanbul körfezinin kıblesi tarafında bir köşe bucağa vaki olduğundan yedi zorlu rüzgârdan güvende olmuş ve korunmuştur, ama yıldız rüzgârından tam olarak korunmuş değildir. İyi demir tutar yatak imandır. İskele başında gümrükhanesi vardır. Gelen giden gemilerden ve kara tarafından gelen tüccarlardan öşür alır, on yük akçe iltizam emindir.

7. Yukarıdaki parçanın türünü tespit ederek özelliklerinden üçünü yazınız. (10 puan)

A.4.14.- Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

8. Aşağıda verilen eserlerin karşılıklarına sanatçıları ve eserlerin türlerini yazınız.

- a. Divânu Lugatî't-Türk:
- b. Savaş ve Barış:
- c. Vatan yahut Silistre:
- d. Gül Yetiştiren Adam:
- e. Mavi Yolculuk:

F. Gökhan KIRDAĞ

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

SORULARIN ÇÖZÜMÜ İÇİN TIKLAYIN

https://youtu.be/TX7uJu-2t58?si=Z9UI_YetnGvsOHiY

F. Gökhan KIRDAĞ

Türkçe Öğretmeni

Tel: 0551 639 47 46

Youtube: Gökhan Kırdag Türkçe ve Edebiyat Dersleri

<https://www.youtube.com/@gokhankirdag3275/playlists>

Whatsapp: <https://chat.whatsapp.com/LTNXY8PvjlxJaw0HhGhRVH>

Instagram: <https://www.instagram.com/gokhankirdag46/>